

POVIJEST UROLOGIJE NA SUŠAKU

Fučkar, Željko; Komljenović, Branko; Peterković, Vjerislav; Tićac, Tomislav; Čorak, Boško; Razmilić, Dasen; Brozović, Zvonimir

Source / Izvornik: **Medicina, 2004, 42(40), 87 - 93**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:150701>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

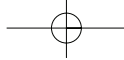
Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

POVIJEST UROLOGIJE NA SUŠAKU

HISTORY OF UROLOGY AT SUŠAK HOSPITAL

*Željko Fučkar, Branko Komljenović, Vjerislav Peterković, Tomislav Tićac, Boško Čorak,
Dasen Razmilić, Zvonimir Brozović*

SAŽETAK

Hrvatska urologija nije se radala samostalno. Njezine praizvore valja potražiti u snažnom razvoju srednjoeuropske i austrougarske medicine na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće. Kvalitetno školovanje naših liječnika u Europi, ponajčešće u Beču, zasigurno je bilo važno i u okvirima razvoja kirurške-urološke struke u nas, koju su oni prihvatili i prenosili na nove naraštaje u Hrvatskoj. Prikazujemo nastanak i razvoj urologije u bolnici na Sušaku.

KLJUČNE RIJEČI: hrvatska urologija, austrougarska medicina, urološka kirurgija

ABSTRACT

The development of Croatian urology was not independent. Its beginnings are to be found in the fast advance of middle European and Austro-Hungarian medicine at the turn of 18th and 19th century. The most important influence on the development of urologic surgery in Croatia was the education of our physicians in Europe, mostly in Vienna. They brought new knowledge to their homeland. The authors present the formation and the development of urology at the Sušak hospital.

KEY WORDS: Croatian urology, Austro-Hungarian medicine, urologic surgery

UVOD

Razvoj urologije na Sušaku povijesno se ne može izdvojiti iz sveukupna razvoja kirurških disciplina u Hrvatskoj. Kako je Zagreb slijedio moderne zasade bečke kirurške škole, tako se je i Sušak centripetalnom "difuzijom" počeo razvijati u kirurško-urološkom smislu dolaskom educiranih vrhunskih liječnika iz Zagreba. Dakle, hrvatska urologija se nije radala samostalno i mukotrpno na njivama razvaljenih balkanskih postopoljina i pod stalnim vjetrovima tuđinskih interesa, već njezine praizvore valja potražiti u snažnom razvoju srednjoeuropske i austrougarske medicine na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće. Kvalitetno školovanje naših liječnika u Europi, ponajčešće u Beču, zasigurno je bilo važno i u okvirima razvoja kirurške-urološke struke

u nas, koju su oni prihvatili i prenosili na nove naraštaje u Hrvatskoj. Ti su podatci i sjećanja danas samo spomen naše svjesne prošlosti koja više ne živi, ali je imala kapitalno značenje za razvoj hrvatske urologije.

1900.–1934.

Razvoj urologije na Sušaku kao samostalne kirurške discipline mora se sagledavati kroz određene povijesne odrednice unutar kojih je i kontinuirani razvoj bolničkog zdravstva te regije. Ne ulazeći ovdje u političko-geografsko-strateške i ine interese raznolikih silnica tih vremena, što svakako nije nezanemarivo, temeljni je cilj ovog prikaza osvjetljavanje razvojnih putova sušačke urologije. Geografska centripetalna intelektualna sila distribucije medicinske znanosti (Beč – Zagreb – Rijeka) krajem devetnaestog i u prvoj polovici dvadesetog stoljeća donijela je vjetar razvoja kirurgije, a unutar nje i urologije, i na Sušak.

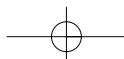
Početkom prošlog stoljeća urološka se kazuistika dijagnosticirala i radila unutar kirurgije. Stoga su se uro-

Ustanova: KBC Rijeka, Klinika za kirurgiju, Urološki odjel

Prispjelo: 16. 1. 2004.

Prihvaćeno: 23. 1. 2004.

Adresa za dopisivanje: Prof. dr. sc. Željko Fučkar, KBC Rijeka, Klinika za kirurgiju, Urološki odjel, T. Stričića 3, 51000 Rijeka

loški bolesnici liječili u sanatoriju Pećine, a od 1927. u Općoj javnoj banovinskoj bolnici u Sušaku, koja je imala, uz druge, kirurški odjel te u poliklinici.

Klimatski uvjeti Kvarnera (morske kupke, zrak, sunce) oduvijek su pozitivno utjecali na ljudsko zdravlje, a takvo je pomodno liječenje bilo izraženo početkom dvadesetog stoljeća i u ovim krajevima. Na Sušaku i u Rijeci nije bilo dovoljno sredstava za izgradnju novih bolnica, ili primjereno opremanje postojećih, stoga je bogatiji sloj društva počeo razmišljati o osnivanju dioničarskih društava putem kojih bi utemeljili privatne liječilišne zavode. Tako je već 1909. podignut sanatorij na Pećinama, prvi takve vrste u Hrvatskoj, Slavoniji i hrvatsko-istarskom priobalju.^{1,2} Iz povjestice gđe Julije Lozzi-Barković² citiram:

“Osnivačka skupština dioničarskog društva ‘Sanatorij-Pećine’ održana je krajem srpnja 1909. godine u dvorani vile gospođe Roze, udove Riboli, u Podpečinama¹. Osnivači društva bili su liječnici dr. Mate Jakovčić, dr. Niko Bonetić, dr. Ivo Feretić, dr. Bruno Medanić, Petar Sušan, ljekarnik, Hinke vitez Bačić, veleposjednik, Gjuro Ružić, Ante Cosulich, veleposjednik, Tassilio Osoinack, inženjer te Ivan Turković, veletrgovac...”

Sušački sanatorij je osnovan pet godina prije riječkoga, zamišlja se kao zavod za sve operativne i unutrašnje bolesti, napose očne, kožne te živčane bolesti, za rekonvalescente i slučajeve gdje je, radi nemogućnosti liječenja u vlastitom domu, takva ustanova bila podesnija. Gradilište na kojem se izdizala vila Riboli... Prema opisanoj slici bilo je nedvojbeno da je odabrano mjesto, zbog osobnih svojstava te pogodnosti okružja, ‘kao izmišljeno’ za podignuće sanatorija. Pećine su tada spojene konjskim tramvajem sa središtem grada Rijeke, koji je polazio svakih pola sata do njenog glavnog trga Adamić (potom Dante), gdje se nalazila parobrodarska stanica...

Zgrada sanatorija zasnovana, dakle, pregradnjom i preuređenjem postojeće vile, poputa sa svih strana slobodnostojećeg paviljona, sastojala se od prizemlja i dva kata s potkrovljem. U prizemlju se nalazila pisarna, stan liječnika, ‘salon’ (velika dnevna soba s terasom), zatim kuhinja sa spremištem i prostorija za služinčad. Na prvome i drugom katu raspoređuju se dvadeset i dvije sobe, a u istočnom krilu drugog kata potpuno se odjeljuje operacijska dvorana te laboratorij. Potkrovlje je predviđeno za stanovanje muškoga podvorničkog i bolničkog osoblja, dok je na donjem dijelu posjeda uobičajeno odvojena zgrada za stan vrtlara.

Zavod se opskrbljuje suvremenim medicinskim uređajima, posebice operacijska dvorana. Sanatorij, nadalje, ima gimnastičke i mehano-terapeutske sprave, a govori se i o stroju s Röntgen-zrakama. Posebnim

vodovodom iz mora korisnicima se pružaju terapijske lijekovite kupelji, a kruna svega bio je perivoj na morskoj obali gdje se moglo obilato uživati u čistom i svježem morskom zraku.

U početku je u zavodu trebao stanovati jedan stalni liječnik, ali bolesnici nisu bili vezani uz stacionarno osoblje, već su samostalno odabirali vlastite liječnike i operatere...

Usljed općih gospodarskih neprilika i pomanjkanja stalne liječničke sile društvo je, međutim, prisiljeno već polovicom 1917. godine obustaviti djelovanje te prodati vlastite nekretnine sa inventarom čime pokrivaju cjelokupni poslovni gubitak...”

Sredinom 1925. u Sušaku su se pojavile dvije zdravstvene ustanove – banovinska bolnica i poliklinika. Sušačani su otvorenu novu bolnicu shvatili kao središnju zdravstvenu ustanovu regije (Sušak, Gorski kotar, Primorje s otocima).^{3,4,5} U tim je vremenima gospodarstveno stanje bilo loše, stoga je Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja uglavnom podupiralo razvoj i izgradnju narodnih domova zdravlja⁶ te je odlučeno izgraditi skromniju bolnicu. Sušačka je općina odlučila kupiti zemljište s kućom na Krimeji, koje se zove Grinovo (nekadašnji ljetnikovac obitelji Frlan, poslije u posjedu sušačkog trgovca Francesca Sabatinija)⁷ i preurediti je u bolnicu s nakanom daljnjeg proširenja. Ta je bolnica započela s radom oko 1926. godine, a nakon što je 1929. sagrađen paviljon za zarazne bolesti, ustanova je imala dva odjela, kirurški i za unutarnje bolesti⁵. Taj objekt, poznat kao “stara bolnica”, smješten iznad igrališta “Orienta” na nekadašnjoj Bolničkoj cesti, nije bio dovoljan za potrebe pučanstva šire regije (kapacitet oko 60 kreveta), pa su bolesnici odlazili u bolje opremljenu bolnicu u Rijeci. Istodobno s nedovoljno kapacitiranom bolnicom u adaptiranom objektu, izgrađuje se i zgrada poliklinike, što se krajem rujna 1924. moglo nazrijeti iza mosta na Krimeji (na uglu Karolinške ceste); gradilište je darovao sušački veletrgovac Cosulich.^{5,9}

1935.–1945.

Izgradnjom Opće javne banovinske bolnice u Sušaku 1935., otvara se i Odjel za kirurgiju na prvom katu s pedesetak kreveta i tri operacijske dvorane.¹⁰

Prvi pročelnik Odjela za kirurgiju bio je prim. dr. Janko Komljenović, rođen 12. veljače 1897., koji je Medicinski fakultet završio 18. veljače 1924. u Beču, a potom od 1. veljače 1926 do 31. svibnja 1936. službuje kao asistent na Klinici za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu, kada je na preporuku prof. dr. Julija Budisavljevića, upravnika Kirurške klinike Univerziteta kra-

Slika 1. Prim. dr. Janko Komljenović
Figure 1 Dr. Janko Komljenović, Head Doctor

ljevine Jugoslavije u Zagrebu, imenovan šefom Odjela za kirurgiju banovinske bolnice u Sušaku.

Zanimljiv je podatak iz svjedodžbe ili preporuke prof. dr. Budisavljevića (slika 2.), u kojem se pod točkom 4. u publikacijama znanstvenih radnji *prvi put spominje i urološka problematika (dijagnostika malignih tumora bubrega)*. Nema točnog datuma te publikacije, no zna se da je urološka patologija radila u okvirima kirurške djelatnosti tijekom izobrazbe dr. Janka Komljenovića u Zagrebu, kada je i nastao taj rad na Klinici za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Uz prim. dr. Janka Komljenovića, od 1936. radili su dr. Desa Perović i dr. Petar Župan.

Odmah po dolasku u Sušak, prim. dr. Janko Komljenović razvija niz modernih kirurških disciplina (neu-

Slika 2. Dr. Desa Perović, prim. dr. Janko Komljenović, dr. Petar Župan, 1936.
Figure 2 Dr. Desa Perović, Dr. Janko Komljenović, Head Doctor, Dr. Petar Župan, 1936

rokirurgija, torakalna kirurgija, urologija, traumatologija), što se ponajbolje može iščitati iz nabavke kirurških instrumenata upućenih na "JAKOB HLAVKA – Prva hrvatska tvornica medicinskih i hirurških instrumenata, ortopedskih aparata i podveza" iz Zagreba (narudžba od 16. 6. 1936. – slika 3.).

Iz toga jedinog i vrlo vrijednoga, nama dostupnoga pisanog traga, vidi se da je prim.dr. Janko Komljenović bio zasigurno prvi na Sušaku koji je uveo *endoskopsku urologiju*. U toj je narudžbi jasno zapisano da su uporabljivali standardnu cistoskopiju ("cystoskop za pregled broj 10 Examiner"), litotripsiju ("Lithotriptor kompletan po Reliquet-u" i "Lithotriptor Kystoskopski po Dr. Canny Ryall") i endovezikalne operacije ("Cystoskop kompletan za endovesikalne operacije po prof. dr. Joseph-u, Operation").

Slika 3. Prva narudžba kirurških instrumenata od 16. lipnja 1936. na "JAKOB HLAVKA – Prva hrvatska tvornica medicinskih i hirurških instrumenata, ortopedskih aparata i podveza" iz Zagreba

Figure 3 The first order of surgical instruments from 16th June 1936 on "JAKOB HLAVKA – First Croatian factory of medical and surgical instruments, orthopaedic braces and support" from Zagreb

Godine 1941. cijelu je bolnicu u Sušaku, sa svim osobljem, ispraznila i preuzela okupacijska talijanska vojska, a civilno stanovništvo liječilo se u bolnici u Rijeci. Bolnica na Sušaku ostaje talijanska do kapitulacije Italije (u jesen 1943.). Tada bolnicu nakratko preuzimaju partizani koji su ušli u Sušak, a osposobili su je liječnici partizani iz ovog kraja. Potom su bolnicu preuzeli Nijemci koji su zarobili prim. dr. Komljenovića u Istri. Nakon nekoliko tjedana pušten je iz zarobljeništva te odlazi u partizane. Od 1943. do 1945. na kirurgiji sušačke bolnice radi dr. Špehar, koji nakon rata odlazi raditi u Izolu. Nakon svršetka rata 1945. dolaze partizani i ustanovljavaju vojnu bolnicu koja je imala samo dva odsjeka. Jedan je odsjek bio za interne bolesti, a vodio ga je talijanski liječnik dr. Martinez, uz dva njemačka liječnika koji su ostali ovdje nakon rata. Drugi je odsjek bio kirurški i zauzimao je najveće kapacitete bolnice na Sušaku. U pravilu tu su se kirurški zbrinjavali ratni ranjenici, poglavito s ozljedama živaca. Taj su odsjek, kratko vrijeme do ponovnog dolaska prim. dr. Janka Komljenovića, vodili dr. Gustav Štajnfel i dr. Branko Fink, a jednom na tjedan dolazio je neurokirurg iz Ljubljane.

1946.–1960.

Nakon Drugoga svjetskog rata, uz prim. dr. Janka Komljenovića, na Kirurškom odjelu kratko vrijeme rade dr. Velimir Guteša, dr. Branko Fink, dr. Solter (otišao na traumatologiju u Zagreb – prije 1954. te dr. Vjekoslav Pirjavec (otišao o Ameriku nakon 1961.).

Urološka djelatnost, koja se razvijala u vremenu prije Drugoga svjetskog rata, ponovno oživljava u poratnom razdoblju, kada kazuistika obuhvaća i veće operacijske zahvate (urolitijaze i adenomektomije prostate).

Krajem četrdesetih i početkom pedesetih godina, kada je na Odjelu za kirurgiju radila i urologija, kratko vrijeme, do odlaska u Ameriku, radio je i dr. Gavrilović (do 1952.), a 1954. dolaze dr. Zvonimir Brozović i dr. Boško Čorak. Obojica rade na kirurgiji i urologiji. U tom se je vremenu provodila kompletna urološka patologija (posebice TBC uropoetskog trakta, potom adenomektomije prostate prema Freyeru i Millinu). Uza osnovne endourološke zahvate, “vadili su kamence iz uretera nekakvim sondama” (1956. – cit. dr. Brozović), a radene su i retrogradne uretropijelografije. U to je doba raden prvi dijagnostički pneumo-retroperitoneum i početne periferne angiografije (1961. – cit. dr. Čorak).

Dvije godine nakon toga na Odjel za kirurgiju primljeni su dr. Nikola Zaninović i dr. Jerko Zec, a 1958. dolazi dr. Zlatko Hlebec za kirurgiju, a dr. Igor Pakušić za urologiju.

Slika 4. Zajednička slika liječničkog tima Odjela za urologiju (doc. dr. Zlatko Šestić, dr. Josip Zmajević, dr. Dasen Razmilić) sa srednjim medicinskim osobljem, 1960. U sredini prim. dr. Zlatko Šestić, prvi šef Odjela za urologiju na Sušaku.
Figure 4 A photograph of Urology doctors' team (Dr. Zlatko Šestić, Assistant Professor, Dr. Josip Zmajević, Dr. Dasen Razmilić) with nurses, 1960. In the middle – Dr. Zlatko Šestić, Head Doctor, the first head of Urology at Sušak.

Medicinski fakultet u Rijeci osnovan je 1955., a dio predmeta “Kirurgija” predaje prim. dr. Janko Komljenović uz prim. dr. Antu Medanića, šefa kirurgije u riječkoj bolnici.

Urološki je odjel osnovan kao samostalna jedinica 1950. u Općoj, poslije Kliničkoj bolnici “Dr Zdravko Kučić”, i djeluje u prostorijama prvog kata stare sušačke bolnice sa 30 kreveta. Njegov je osnivač i voditelj do 1959. prim. dr. Zlatko Šestić, urolog educiran na prvoj Sveučilišnoj urološkoj klinici u bolnici “Sestara milosrdnica” u Zagrebu, gdje je prof. dr. Blašković bio predstojnik.

Od 1959. do 1961. voditelj odjela je prim. dr. Viktor Juzbašić (odlazi u inozemstvo), a nakon njega odjel vodi

Slika 5. Urološka dvorana u sušačkoj bolnici, 1950.
Figure 5 The urology theatre at Sušak hospital, 1950

urolog prim. dr. Josip Zmajević. Od 1958. do 1966. na urološkom odjelu djeluju (od 1963. specijalisti urolozi) dr. Dasen Razmilić i dr. Igor Pakušić, kada nastavljaju svoj profesionalni angažman u inozemstvu.

Godine 1960. prim. dr. Janko Komljenović odlazi u mirovinu.

1961.–1970.

Iz Vojne bolnice Pula 1961. na mjesto šefa Odjela za kirurgiju dolazi doc. dr. Vinko Frančišković koji temeljito izdvaja urologiju kao zasebnu kiruršku disciplinu.

U to se doba, pod vodstvom doc. dr. Vinka Frančiškovića, začinje misao o osnivanju Centra za hemodijalizu (1962.), a pet godina poslije počinju pripreme za transplantaciju bubrega. Tada su, *prvi put, započeti kirurški pristupi na krvotok zbog hemodijalize* (A-V šantovi na rukama i nogama, A-V fistule). Osnovana je i eksperimentalna kirurgija na Sušaku, na kojoj *započinju animalne transplantacije bubrega, a poslije i jetre*. Uvode se i nove urološke operacije (zamjene urinarnih putova tankim i debelim crijevom, longitudinalne nefrolitotomije, različite resekcije bubrega, autotransplantacije bubrega, kirurgija nadbubrežne žlijezde itd.).

Godine 1961. urologija je premještena iz stare bolnice na Kirurški odjel u novoj bolnici.

Urološku službu i dalje obavljaju prim. dr. Josip Zmajević s urolozima dr. Pakušićem i dr. Razmilićem, a 1961. pridružuje im se i dr. Tomislav Tićac, urolog iz Vojne bolnice Pula.

Godine 1962. primljen je dr. Vjerislav Peterković koji završava specijalizaciju iz opće kirurgije, a nakon toga specijalizira urologiju.

Prim. dr. Josip Zmajević odlazi na rad u inozemstvo 1964. u Organizaciji tehničke pomoći zemljama u razvoju, a šef Odjela urologije postaje 1964. dr. Tomislav Tićac.

Istodobno je *prvi put dobiven dijalizator*, a u pripremi dijaliza bili su uključeni dr. Dasen Razmilić, dr. Jerko Zec, dr. Igor Pakušić, mr. Miljenko Smokvina (klinička laboratorijska dijagnostika) i električar Franko Pirić.

Od 1966. djeluje *Centar za hemodijalizu* u sklopu Odjela za urologiju Klinike za kirurgiju na Sušaku, a prvi je nominalni šef bio prof. dr. Jerko Zec uz čije je ime vezan kompletan razvoj Centra do njegova odlaska u mirovinu. Unutar Centra za dijalizu bili su pozicionirani i bolesnici nakon transplantacije bubrega, tu su liječene posttransplantacijske imunološke i kirurške komplikacije.

1971.–1980.

Urologija pod vodstvom prof. dr. Tićca dobiva snažan zamah, posebice u rekonstrukcijskim i nadomjestnim operacijskim zahvatima, a transplantacija bubrega

Slika 6. Prof. dr. Vinko Frančišković
Figure 6 Prof. dr. Vinko Frančišković

Slika 7. Prof. dr. Tomislav Tićac
Figure 7 Prof. dr. Tomislav Tićac

polako ulazi u svoju “zlatnu eru”. Krajem 1971. *izvedena je prva transplantacija bubrega sa živog donora*, a potom i kadavera, dok bolesnici dolaze iz cijele bivše Jugoslavije. Prvu eksplantaciju bubrega sa živog donora u Hrvatskoj učinio je prim. dr. Vjerislav Peterković, a bubrež je transplantirao prof. dr. Vinko Frančišković.

Slika 8. Liječnički tim s prof. dr. Vinkom Frančiškovićem koji je 1971. obavio prvu transplantaciju bubrega
Figure 8 Doctors' team with Prof. dr. Vinko Frančišković, who performed the first kidney transplantation

Slika 9. Prof. dr. Jerko Zec
Figure 9 Prof. dr. Jerko Zec

U okviru Odjela za urologiju radi hemodijaliza i tim za transplantaciju bubrega, u kojem sudjeluju svi članovi liječničkog tima urologije, a vodi ga prof. dr. Jerko Zec, izniman intelektualac i vrhunski erudit.

Uvode se i nove operacijske (kirurgija renovaskularne hipertenzije, augmentacijski zahvati na mjehuru, kirurgija uretre), dijagnostičke (ultrazvuk, ciljane biopsije) i terapijske metode. Svakodnevno se radi i dječja urologija.

Došla je nova, poletna i snažna mlada generacija liječnika (Milorad Aničić, Petar Orlić – 1967., Damir Dimec, Miomir Zelić – 1968., Giampaolo Velčić – 1969., Željko Fučkar – 1971.). No prof. Frančišković, kao šef Klinike za kirurgiju, smatrao je da svi urolozi ponajprije moraju završiti specijalizaciju iz opće kirurgije, kako bi bili uvjerljivo suvereni u rješavanju multiorganskih

Slika 10. Prim. dr. Vjerislav Peterković
Figure 10 Dr. Vjerislav Peterković, Head Doctor

uroloških komplikacija, što se u povijesnoj distanci pokazalo opravdanim. Osim dr. Aničića, svi su ostali liječnici završili specijalizaciju i iz opće kirurgije.

U tim vremenima dvoje članova urološkog tima stječu naziv doktora znanosti, objavljuju se radovi iz svih segmenata urologije, posebice iz transplantacije bubrega, urolitijaze, konvencionalnog i intervencijskog urološkog ultrazvuka, urološke onkologije itd.

Prof. dr. Tićac bio je veoma spretan operater, pošten, srdačan, otvoren i posebno naklonjen mlađim kolegama. Izvrsno je vodio struku, ali nije zanemario znanstveni razvoj. Sklon zajedničkim druženjima, nadahnjivao je poletom i osebnom snagom intelekta, ali i dokazanim sitnim životnim fatalizmima koji su u mladih liječnika bili neiscrpno vrelo pošalica, pa i anegdota paternalističkog karaktera i ponašanja. Svakodnevno se brinuo o mlađima, ne samo u okvirima rada na urologiji, te je ostao duboko u sjećanjima kao dio nas samih. Na kraju je i svoje posljednje dane proveo na urologiji, koju je i stvarao.

1981.–1990.

Prof. dr. Tomislav Tićac odlazi u zasluženu mirovinu te šef Odjela za urologiju postaje 1986. prim. dr. Vjerislav Peterković.

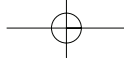
Uvode se nove operacijske metode (transuretralni zahvati na donjim urinarnim putovima, ureterorenoskopija, perkutani zahvati na bubregu i retroperitoneumu), mijenjaju se algoritmi pretraga i pomalo ulaze "cost-benefit" analize rada. Godine 1985. dolazi dr. Anton Maričić.

Centar za hemodijalizu izdvaja se iz Odjela za urologiju 1992. kao Centar za dijalizu i transplantaciju pod ingerencijom Odjela za nefrologiju Klinike za internu medicinu KBC-a Rijeka. Godine 1983. dolazi do fuzije dječje bolnice na Kantridi s riječkom i sušačkom bolnicom te se na Sušaku prestaju operirati djeca s urološkim problemima. Od 1976. intenzivnije se počinje razvijati urološki ultrazvuk koji je dugi niz godina bio matica razvoja kliničke konvencijske, endoskopske i intervencijske sonografije u gotovo svim medicinskim disciplinama unutar KBC-a Rijeka, ali i na prostorima bivše Jugoslavije.

1991.–2000.

S riječkog lokaliteta, gdje je ukinut Urološki odjel, 1983. dolazi prim. dr. Bogdan Franulović, a 1991. Odjelu za urologiju priključuje se i prim. dr. Maksim Valenčić.

Usprkos ratnim zbivanjima i političkim promjenama u Republici Hrvatskoj, transplantacije bubrega se i dalje rade. Svi liječnici s urologije neprekidno, od početka Domovinskog rata, sudjeluju svakodnevno i vode kirurške ekipe na ličkoj i ostalim bojišnicama u Republici

Hrvatskoj. U tim burnim i teškim vremenima rad na Odjelu za urologiju nije bio operacijski reduciran ni u jednom segmentu vrhunske urologije. Posebno se razvija transuretralna kirurgija, dijagnostika i liječenje stresne inkontinencije, znatno se mijenja algoritam dijagnostičkih pretraga u svekolikoj patologiji urogenitalnog sustava, a otvara se i novo područje perkutanih i endoskopskih zahvata u bubrežnih konkremenata. Opsežno se istražuju područja urološke onkologije, posebice tumora bubrega i prostate. Dvoje urologa postaju izvanredni profesori te jedan docent i dva magistra znanosti na Katedri za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Rijeci.

Na Urologiju 1991. dolaze na specijalizaciju dr. Romano Oguić i dr. Vladimir Mozetič, 1999. pridružuje im se dr. Stanislav Sotošek, a 2002. dr. Dean Markić i dr. Josip Španjol.

Od 1998. prof. dr. *Željko Fučkar imenovan je predstojnikom Klinike za kirurgiju KBC-a Rijeka i Katedre za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Rijeci*, u razdoblju od 1991. do 1995. prodekan je za znanost na Medicinskom fakultetu u Rijeci, a 1992. postaje savjetnik u Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske.

Godine 1998. Urologija se izdvaja iz predmeta Kirurgija na Medicinskom fakultetu u Rijeci i postaje zaseban predmet s posebnim ispitom.

Prim. dr. Vjerislav Peterković odlazi 2000. u zasluženu mirovinu.

LITERATURA

1. Povijesni arhiv Rijeka, Ju 48 (Inventar gradskih građevinskih ureda Sušak 1922.–1947.), kutija br. 18/7, Park Hotel i kupalište Pećine d.d., Pravila sanatorija Pećine (d.d.)
2. Lozzi Barković J. Sanatorij Pećine-Hotel Park. Sušačka revija 1996;13:73-78.
3. Uređenje gradske poliklinike. Sušački novi list 1925;87/II:3.
4. Rački A. Povijest grada Sušaka. Zdravstvo, Sušak 1929:227-228.
5. Lozzi Barković J. Poliklinika i bolnica, tradicionalno i moderno u arhitekturi Sušaka između dva rata. Sušačka revija 1994;6-7:33-38.
6. Podizanje novih bolnica u Savskoj banovini. Novosti 1931;10:3.
7. Matejčić R. Bolnica Sušak – od ideje do ostvarenja, Kako čitati grad. ICR, Rijeka, str. 364.–365.
8. Bognolo T, Violić F. Almanah grada Sušaka (Sušak, Turistička biblioteka Jadran, 1938.: pretisak Rijeka/Sušak: Adamić/Klub Sušačana, 2002.)
9. Gradnja gradske poliklinike. Sušački novi list 1924;61:3.
10. Almanah grada Sušaka. Sušak, Turistička biblioteka Jadran, 1938.

I takò gredû pajdāši jedān po jedān.

Nān je za nĵimi pōć.

Još stotînjāk dān, još stotînjāk nōć.

David Kabalin

